

УДК 316.77:378.013.42:81'243
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-3-37>

Діана ЦИПІНА,
orcid.org/0000-0002-5706-2793
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
(Харків, Україна) sundian@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ КРЕОЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ НА ЗАНЯТТІ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Статтю присвячено аналізу формування лінгвокультурної компетентності засобами креолізованих текстів на занятті з іноземної мови у закладах вищої освіти та виокремленні їх особливостей.

Проаналізовано понятійний зміст терміну «креолізований текст» зокрема, досліджено, що приєднання зображення до вербального тексту призводить до зменшення його емоційності, знижує його інформативність та переконливість, що накладає обмеження на сприйняття тексту, веде до перебудови смислового коду реципієнта в бік звуження його концептуального поля. Зазначено, що взаємодія концепту зображення та концепту вербального тексту призводить до створення єдиного загального концепту креолізованого тексту. Виокремлено три основні групи текстів в залежності від наявності зображення та характеру його зв'язку з вербальною частиною: тексти з нульовою креолізацією, тексти з частковою креолізацією, тексти з повною креолізацією.

Встановлено, що адекватне розуміння іноземного креолізованого тексту можливе лише за умови спільності як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних знань про світ у автора та реципієнта, тому нерозуміння може виникнути через лінгвістичні причини (незнання лексичних та фразеологічних одиниць, що використовуються у вербальній частині тексту, а також через неспівпадіння інформаційного тезаурусу автора та читача.

Досліджено, що розуміння креолізованих текстів пов'язане з володінням студентами лінгвокультурної компетентності, до складу якої входять лінгвістична компетенція, що охоплює мовні норми, знання про мову, його історія розвитку; етнокультурна компетенція – фонові знання про національну культуру країни, уявлення про реалії та етнічні особливості життя носіїв мови; семіотична компетенція, передбачає розуміння знаково-символічної інформації, що міститься у креолізованих текстах; аксіологічна компетенція – ціннісна орієнтація студентів на основі знань про ключові концепти культури, прояв поваги до цінностей іншої культури та орієнтації на загальнолюдські цінності під час міжкультурної взаємодії.

Дано детальний аналіз карикатури як одного з видів креолізованих текстів та значення її використання на занятті з іноземної мови з метою формування лінгвокультурної компетентності студентів, виокремлено її особливості, серед яких смислова та структурна єдність вербального і візуального компонентів та сатирична спрямованість, та її переваги.

Ключові слова: вербальний концепт, карикатура, креолізація, креолізований текст, лінгвокультурна компетентність, полікодовий текст.

Diana TSYPIA,
orcid.org/0000-0002-5706-2793
Candidate of Pedagogical Sciences (Ph.D.),
Associate Professor at the Department of Foreign Languages and Intercultural Communication
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
(Kharkiv, Ukraine) sundian@ukr.net

FORMATION OF LINGUOCULTURAL COMPETENCE IN THE PROCESS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGE

The article is devoted to the analysis of the formation of linguocultural competence by means of creolized texts on a foreign language lesson in higher education institutions and identifying their features.

The conceptual content of the term "creolized text" in particular is analyzed that the attachment of the image to verbal text leads to a decrease in its emotion, reduces its informative and persuasiveness that imposes a restriction on the perception of the text leads to the restructuring of the semantic code of the recipient in the direction of narrowing its conceptual field. It is noted that the interaction of the concept of the image and the concept of verbal text leads to the creation of a single general concept of creolized text. The three main groups of texts depending on the presence of the image and the nature of its connection with the verbal part: texts with zero canopy, texts with partial canopy, texts with full canopy.

It has been established that an adequate understanding of foreign-defeated creative text is possible only with the generality of both linguistic and extralinguistic knowledge of the world in the author and recipient, so misunderstanding may occur through linguistic reasons (ignorance of lexical and phraseological units used in the verbal part of the text, as well as Because of the incompetent of the author and reader's informational thesaurus.

Investigated that the understanding of the crucified texts is associated with the possession of students of linguocultural competence, which includes linguistic competence, which covers linguistic norms, knowledge of language, its history of development; ethno-cultural competence - background knowledge of the national culture of the country, an idea of realities and ethnic features of life carriers; Semiotic competence, involves understanding the meaning-symbolic information contained in orphans; Axiological competence is a value orientation of students based on knowledge of key concepts of culture, manifestation of respect for the values of another culture and orientation on universal values during intercultural interaction.

This is a detailed analysis of the caricature as one of the types of creolized texts and the importance of its use on a foreign language lesson in order to form a linguistic cultural competence of students, its features are characterized, among which the semantic and structural unity of verbal and visual components and satirical orientation, and its advantages.

Key words: caricature, creolization, creolized text, linguocultural competence, polycode text, verbal concept.

Постановка проблеми. В останні десятиріччя виникнення новітніх інформаційно-комунікативних технологій чинить суттєвий вплив на загальний комунікативний фон. Підвищується роль способів комунікації, які охоплюють множинні семіотичні коди – усі, що є доступними людському сприйняттю. З цієї причини посилену увагу з боку сучасних лінгвістів приділено дослідженням іконічному коду, що репрезентує так звану невербальну комунікацію.

Аналіз досліджень. У коло наукових пошуків семіотично ускладненого, відеOVERBального, складного, полікодового, креолізованого тексту входять роботи О. Анісімової, В. Березіна, Н. Валгіної, О. Каменської, О. Пойманової та ін. Разом із цим, формування лінгвокультурної компетентності засобами креолізованих текстів на занятті з іноземної мови у закладах вищої освіти ще не був предметно досліджений у сучасній вітчизняній педагогічній науці.

Мета статті полягає в аналізі формування лінгвокультурної компетентності засобами креолізованих текстів на занятті з іноземної мови у закладах вищої освіти та виокремленні його особливостей.

Виклад основного матеріалу. Зростання інтересу до проблеми візуалізації зумовлене вимогами сучасної комунікації. За твердженням В. Березіна, «ілюстрування наразі все ширше стає елементом текстобудування. Рівень інтегрованості усіх зображувальних засобів, як і інших знакових утворень, в єдиний текстуальний простір друкованих та електронних видань вельми високий" (Березін 2003: 162).

Розуміння того, що «глобальний світ, світ постсучасності, орієнтується на візуальний спосіб представлення інформації, призвело до обґрунтування необхідності виокремлення в рамках сучасної науки поняття візуальності» (Зенкова 2004: 40).

Соціальний теоретик М. Надін вважає, що глобальний масштаб нашої діяльності та існування підштовхує нас до створення інтернаціональної мови, якою може стати мова візуалізації. По-перше, ця мова відповідає потребі оптимізувати людську взаємодію для досягнення більш високого рівня ефективності; по-друге, вона відповідає потребі подолання прихованих стереотипів літературної мови; по-третє, вона може сприяти нелінійному, більш відкритому характеру нового людського досвіду.

Як відомо, людина отримує значну частину знань про світ саме через візуальні знаки, до яких відносяться як малюнки, так і друкований текст. Р. Уімерсон стверджує, що «найбільша частина соціально значущих, багатих та суттєвих для суспільства знакових систем орієнтована на сприйняття через зір та слух» [Якобсон, 1985: 323].

Вчені зазначають, що інформація, що міститься безпосередньо у текстовому повідомленні, засвоюється лише на 7 %, голосові характеристики сприяють засвоєнню 38 % інформації, у той же час, коли наявність візуального образу помітно підвищує сприйняття – до 55 %. Проведені дослідження свідчать про те, що інформація, яка передається вербальним та невербальним засобами сприймається адресатом по-різному: якщо вербально представлена інформація впливає на свідомість індивіда раціональним шляхом, то використання різноманітних паралінгвістичних засобів автоматично переводить сприйняття на підсвідомий рівень. Така інформація може міститися у креолізованих текстах.

Науковці в галузі комунікації Ю. Сорокін та Є. Тарасов, визначають креолізовані тексти як тексти, фактура яких складається із двох негомогенних частин: вербальної (мовної/мовленнєвої) та невербальної (що належить до інших знакових систем, ніж природня мова). Прикладами креолізованих текстів можуть слугувати «кінотексти,

тексти радіомовлення, засобів наглядної агітації та пропаганди, плакатів (орієнтованих на аудиторію – від узкопрофесійної до широкої), рекламні тексти (Сорокін, Тарасов, 1990: 180—181).

О. Анісімова визначає креолізовані тексти як семіотично ускладнені тексти, в структуруванні яких залучені засоби різних семіотичних кодів, у тому числі іконічні засоби. Науковець виокремлює три основні групи текстів в залежності від наявності зображення та характеру його зв'язку з вербальною частиною: тексти з нульовою креолізацією, тексти з частковою креолізацією, тексти з повною креолізацією (Анісімова, 2003). Для тексту з нульовою креолізацією характерним є те, що зображення не представлене й таким чином не бере участі в організації тексту. У двох інших групах зображення є наявним, різниця полягає у ступені зв'язку в них вербального та зображувального компонентів. За умови автономності вербальної частини тексту та його незалежності від зображення текст має часткову креолізацію, між вербальним та зображувальним компонентами є автосемантичні відносини. Як правило, зображувальний компонент у даному випадку супроводжує вербальну частину та є факультативним елементом в організації тексту (фото або схема). За умови неможливості існування вербальної частини автономно текст являє собою текст з повною креолізацією: зображення є обов'язковим компонентом тексту, а вербальна частина спрямована на нього. Прикладами такого виду креолізованих текстів є комікси, карикатури тощо.

Вченими, що досліджували зображення у семантиці, виокремлено денотативні та конотативні значення, за аналогією зі словом. Так, науковець Р. Барт наголошує на тому, що невербальний знак, наприклад, містить два типи означувальних: ті, що означають реальні предмети, й ті, що означають ідеї, образи і т.п. (Барт, 1994). Зображення й слова, що є складниками вербальності та невербальності у креолізованому тексті формують не суму семіотичних знаків – їх значення утворюють складно утворений смисл. В результаті утворюються різні види кореляції між даними компонентами. В залежності від характеру інформації, що передається між компонентами вербального й невербального, Л. Барден виокремлює конотативну (К) та денотативну (Д) кореляції, у зв'язку з чим розрізняють такі чотири види кореляції: а) зображення «Д» + слово «Д»: при цьому виді компоненти являють денотативну інформацію, але зображення домінує над текстом. Такий тип властивий повідомленню інформативного характеру; б) зображення «Д» + слово «К», коли

зображення домінує над словом, воно виражає денотативну інформацію, слово представляє конотативну. Такий тип відповідає ілюстративному повідомленню; в) зображення «К» + слово «Д»: у даному випадку ведуча роль у слова, яке виражає денотативну функцію, а зображення – конотативну; у більшості випадків даний тип відповідає повідомленню-коментарю; д) зображення «К» + слово «К»: дані компоненти є рівноправними по відношенню одне до одного, вони виражають конотативну інформацію. Такий тип є характерним для символічного зображення (Барден, 1975).

За трактуванням А. Бернацької, креолізація є комбінуванням засобів різних семіотичних систем у комплексі, що відповідає умові текстуальності (Бернацька, 2003); Г. Ейгер та В. Юхт у своїй типології текстів ввели термін «моно- та полікодові тексти»: «До полікодових текстів у широкому семіотичному смислі мають бути віднесені також випадки поєднання природнього мовного коду з кодом будь-якої іншої семіотичної системи (зображення, музика і т.п.)» (Ейгер, Юхт, 1974: 107). О. Пойманова пропонує такі критерії для класифікації відеовербальних текстів: а) за ступенем гетерогенності (нульова, ненульова); б) за характером іконічності компонента (статичний, динамічний, двомірний, тримірний); в) за характером вербального компонента (усний, письмовий; що включає знаки однієї природньої мови, що включає знаки декількох природніх мов) (Пойманова, 1997). Дослідник в галузі лінгвістики Б. Плотніков, даючи широке тлумачення паралінгвістичних засобів за ступенем подібності з зображеними реаліями (за ступенем іконічності) розрізняє у письмових текстах три класи авербальних знаків: натуралістичні (фотографії, малюнки з природи, багато видів креслень, фігур, схем), художні (картини, малюнки з узагальнюючою та естетичною цінністю), художньо-символічні (карикатури, шаржі, ізожарти і т.п.) і символічні (знаки-формули) (Плотніков, 1989).

З іншого боку, дослідники (Л. В. Головіна та ін.) зазначають, що приєднання зображення до вербального тексту призводить до зменшення його емоційності, знижує його інформативність та переконливість. Причиною цього є психологічні особливості сприйняття креолізованого тексту: реципієнт, що сприймає текст без зображення, приписує цьому тексту такі характеристики, які він вилучає із своєї концептуальної системи, із своєї картини світу. Додання зображення накладає обмеження на сприйняття тексту, веде до перебудови смислового коду реципієнта в бік звуження його концептуального поля, при цьому

можливості інтерпретації тексту зменшуються (Анісімова, 2003: 13). Особливістю креолізованого тексту, за такої точки зору, є те, що при вилученні концепту зображення відбувається його накладання на концепт вербального тексту, взаємодія двох концептів призводить до створення єдиного загального концепту (смислу) креолізованого тексту (Головіна, 1986).

У цьому зв'язку Е. Лазарева стверджує, що «дискурси різних текстів змішуються..., в результаті чого адресат сприймає відразу подвійну інформацію: очевидний смисл прямо вираженого дискурсу, спрямованого на досягнення істинних цілей автора» (Лазарева, Горіна 2003: 103).

Щодо письмової комунікації, науковець Т. Безугла зазначає, що «до креолізованих належать тексти, домінанту поля пара лінгвістичних засобів котрих утворюють іконічні (зображувальні засоби)». (Безугла, 2016: 38)

Полікодові, креолізовані тексти спочатку було досліджено з позицій семіотики, де зображення розглядалось як особливий знак, пізніше виникло питання щодо необхідності при дослідженні комунікації чітко розмежовувати гомогенні та синкретичні повідомлення, що базуються на комбінації або об'єднанні різних знакових систем (Якобсон, 1975: 327]. За думкою Р. Барта, «немовні об'єкти стають дійсно значущими лише тому, оскільки вони дублюються або ретранслюються мовою» (Барт, 1975: 114).

Адекватне розуміння іншомовного креолізованого тексту можливе лише за умови спільності як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних знань про світ у автора та реципієнта, тому нерозуміння може виникнути через лінгвістичні причини (незнання лексичних та фразеологічних одиниць, що використовуються у вербальній частині тексту, а також через неспівпадіння інформаційного тезаурусу автора та читача. За візуальним текстом постає імпліцитний вербальний текст, комунікативною програмою якого слугує набір ключових понять, виражених у вербальній та візуальній формах. Отже, під час сприйняття креолізованого тексту у свідомості людини відбуваються переходи з візуального колу у вербальний та навпаки.

Світ креолізованих текстів надзвичайно різноманітний; він охоплює газетно-публіцистичні, науково-технічні, рекламні тексти, тексти-інструкції, ілюстровані художні тексти, плакати, афіші, комікси, карикатури тощо. Вони присутні практично в усіх сферах життя і є як засобом комунікації, так і носієм культури того чи іншого народу, соціальної групи, віддзеркалюючи світогляд, цінності, естетичні ідеали, вивчення яких у

сукупності являє собою лінгвокультурний аспект опанування іноземної мови.

З цієї позиції розуміння креолізованих текстів пов'язане з володінням студентами лінгвокультурної компетентності, що визначається як сукупність системно організованих знань про культуру, що знаходить прояв у мові; аналітичних і комунікативних умінь, а також готовності до аксіологічної та семіотичної інтерпретації мовних та екстралінгвістичних фактів, які набувають студенти в процесі освоєння етнокультурних цінностей та регулюють комунікативну поведінку країни, мова якої вивчається. Отже, сказане дозволяє виокремити у складі лінгвокультурологічної компетенції та компоненти: 1) лінгвістична компетенція, що охоплює мовні норми, знання про мову, його історія розвитку; 2) етнокультурна компетенція, до складу якої входять фонові знання про національну культуру країни, уявлення про реалії та етнічні особливості життя носіїв мови; 3) семіотична компетенція, передбачає розуміння знаково-символічної інформації, що міститься у креолізованих текстах; 4) аксіологічна компетенція, яка спрямована на формування ціннісної орієнтації студентів на основі знань про ключові концепти культури, виховання поваги до цінностей іншої культури та орієнтації на загальнолюдські цінності під час міжкультурної взаємодії. Формування лінгвокультурологічної компетентності засобами креолізованих текстів на занятті з іноземної мови сприяє набуттю: знань про національні цінності країни; знань національно-психологічних особливостей представників тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти та ключових концептів, що є характерними для неї.

У науковій літературі можна зустріти різноманітні дефініції концепту, зокрема: між концептом та поняттям можна поставити знак рівності, у цьому випадку один з термінів є надлишковим; концепт розуміється як «замінник поняття», тобто концепт розуміється як індивідуальний смисл на відміну від закріпленого колективного значення, а сукупність концептів формує концептосферу лінгвокультурної спільноти, а також мови, що пов'язане з поняттям мовної картини світу; концепти як константи культури, у такому випадку вони існують у свідомості людини не у вигляді чітких понять, а являє собою «згусток» уявлень, понять, знань, асоціацій, переживань; концепт трактується як сумарне явище, що складається з із самого поняття та ціннісного уявлення людини про нього.

Отже, підсумовуючи сказане вище, можна дійти висновку, що до числа основних одиниць

лінгвокультурології відносять концепти, ідіоми, образи, стереотипи, символи та інші, які є взаємозумовленими: наприклад, образи часто базуються на стереотипах, концепти можуть породжувати образні уявлення, що у багатьох випадках знаходять відображення у креолізованих текстах.

Розглянемо карикатуру як один з видів креолізованих текстів та значення її використання на заняття з іноземної мови з метою формування лінгвокультурної компетентності студентів.

Окрім основної ознаки карикатур – смислової та структурної єдності вербального та візуального компонентів, карикатурам притаманна також сатирична спрямованість. Перевагою карикатури є привертання уваги реципієнта до зображення завдяки ефективного поєднання візуальних і вербальних компонентів, що виконують різні функції: зображувальний ряд охоплює місце події, персонажів, їх дії; при цьому вербальний компонент повторює малюнок, доповнюючи зображену інформацію, включає як коментар автора, так і слова героїв карикатури. Зображувальний ряд представлено графікою у вигляді одного або декількох малюнків.

У карикатурах, як правило, використовується розмовна мова, діалогам притаманна лаконічність, а представлена інформація емоційно забарвлена, що сприяє більш ефективному її засвоєнню. Лексика, що міститься у карикатурах, належить до різноманітних сфер життя та людської діяльності, що дозволяє використовувати карикатуру практично на кожному занятті в залежності від лексичної теми. У карикатурах також присутня у великому обсязі лінгвокраїнознавча інформація про країну, мова якої вивчається, що сприяє формуванню у студентів уявлення про норми поведінки, звичаї та традиції населення цієї країни.

Крім того, слід зазначити, що карикатура слугує засобом комунікації до вивчення іноземної

мови, вона стимулює творчу активність та прагнення студентів до самоосвіти; апелюючи до почуття гумору студентів, вона визиває емоційне ставлення до навчального матеріалу, що значно покращує роботу на занятті. Згідно з одним із психологічних принципів свідомої діяльності людини, в першу чергу добре засвоюється та запам'ятовується те, що викликає певне ставлення, що і є притаманне карикатурі, оскільки вона будується на певній невідповідності, перебільшенні або натяку на щось, що знаходиться « за кадром».

Можна стверджувати, що карикатура є своєрідною загадкою, для розв'язання якої необхідно докласти певних зусиль для розуміння смислу карикатури студентам необхідно спочатку активізувати знання про культуру іншої країни, представнику однієї лінгвокультурної спільноти необхідно проникнути у світ іншої національної свідомості.

На основі вище сказаного можна дійти висновку, що використання карикатур на занятті з іноземної мови має цілу низку переваг. Під час роботи з карикатурами студенти висловлюють усно свої думки стосовно зображеного, в результаті чого формується розмовне мовлення; за допомогою явищ, зображених на карикатурі, та тексту до неї вони знайомляться з концептами культури даної країни, позбавляються сформованих стереотипів та проявляють толерантність по відношенню до представників іншої культур.

Висновки. Отже, в статті проаналізовано формування лінгвокультурної компетентності засобами креолізованих текстів на занятті з іноземної мови у закладах вищої освіти та виокремлено його особливості. До сфери подальшого наукового пошуку входить детальний аналіз дидактичних засобів, що сприяють формуванню лінгвокультурної компетентності майбутніх фахівців з економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анисимова Е. Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на материале креолизованных текстов). Москва : Academia, 2003. 128 с.
2. Барден Л. Имидж текста. Москва : Просвещение, 1975. 34 с.
3. Барт Р. Основы семиологии. *Структурализм: «за» и «против»*. Москва : Прогресс, 1975. С. 114—163.
4. Безугла Т. Часткова креолізація американських і німецьких текстів. *Дискурсологія і прагматика*. Вип. 83. Х., 2016. С. 37—44.
5. Березин В. М. Массовая коммуникация: сущность, каналы, действия. Москва, 2003. 174 с.
6. Бернацкая А.А. К проблеме «креолизации» текста: история и современное состояние. *Речевое общение: Специализированный вестник / Краснояр. гос. ун-т*. Вып. 3 (11). Красноярск, 2000. С. 104—110.
7. Головина Л. В. Влияние иконических и вербальных знаков при смысловом восприятии текста: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Москва, 1986. 21 с.
8. Ейгер Г.В., Юхт В.Л. К построению типологии текстов. *Лингвистика текста: Материалы научной конференции при МГПИИЯ им. М. Тареза*. Ч. I, М., 1974. С. 103—109.
9. Зенкова А. Ю. Визуальная метафора в социально-политическом дискурсе: методологический аспект. *Многообразие политического дискурса*. Екатеринбург, 2004. С. 39—54.

10. Лазарева Э. А., Горина Е. В. Использование приема когнитивного столкновения в политическом дискурсе СМИ. *Лингвистика*. № 11. Екатеринбург, 2003. С. 103—112.
11. Плотников Б. А. Авербальные формы письменного текста и их содержание. *О форме и содержании в языке*. Минск, 1989. С. 22—56.
12. Пойманова О.В. Семантическое пространство видеовербального текста: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Москва, 1997. 26 с.
13. Сорокин Ю.А., Тарасов Е.Ф. Креолизованные тексты и их коммуникативная функция. *Оптимизация речевого воздействия*. Москва, 1990. С. 180—186.
14. Якобсон Р. О. Язык в отношении к другим системам коммуникации. *Избранные работы*. Москва : Прогресс, 1985. С. 306—330.

REFERENCES

1. Anisimova E. E. Linguistika texta i mezhkulturnaja kommunikatsiya (na materiale kreolizovannih textov). [Linguistics of a text and intercultural communication (at the material of creolized texts)]. Moscow : Academia, 2003. 128 p. [in Russian].
2. Barden L. Imidzh texta. [Image of a text]. Moscow : Prosveschenie, 1975. 34 p. [in Russian].
3. Bart R. Osnovy semiologii. *Strukturalizm : za i protiv.* [Basics of semiology. *Strukturalism : pro and contra*]. Moscow : Progress, 1975. pp. 114—163. [in Russian].
4. Berezin V. M. Masova kommunikatsiya : suschnost, kanaly, deystviya. [Mass communication : essence, channels, acts]. Moscow, 2003. 174 p. [in Russian].
5. Bernatskaya A. A. K probleme „kreolizatsii“ texta : istoriya i sovremennoye sostoyanie. *Rechevoye obschenie : Spetsialisirovanniy vestnik / Krasnoyar. gos. un-t.* [To the problem of texts' creolization : history and a modern condition. *Speech communication : special digest / Krasnoyar. state un-ty.*]. Vyp. 3 (11). Krasnoyarsk, 2000. pp. 104—110. [in Russian].
6. Bezugla T. Chastkova kreolizatsiya amerikanskih i nimetskih textiv. *Dyskursologiya i pragmatika*. [Partial creolization of american und german texts. *Discursology and pragmatics*]. Vyp. 83. Kharkiv, 2016. pp. 37—44. [in Ukrainian].
7. Eyger G. V., Yuht V. L. K postroeniyu tipologii textov. *Lingvistika texta : Materiali nauhnoy konferentsii pri MGPIIY im. M. Toreza*. [About composition of a text typology. *Text linguistics : Materials of the scientific conference at M. Torez-MGPIIY*]. P. I, M., 1974. pp. 103—109. [in Russian].
8. Golovina L. V. Vliyanie ikonicheskikh i verbalnih znakov pri smyslovom vospriyatii texta : avtoref. diss. ...kand. philol. nauk. [Impact of iconic and verbal signs at a semantic text's perception : avtoref. thes. ...PhD]. Moscow, 1986. 21 p. [in Russian].
9. Lazareva E. A., Gorina E. V. Ispolzovanie priyoma kognitivnogo stolknoveniya v politicheskom diskurse SMI. *Lingvistika*. [Using of a method of a cognitive collision in a political discourse of *media*. *Linguistics*]. Ekaterinburg, 2003. pp. 103—112. [in Russian].
10. Plotnikov B. A. Averbalniye formy pismennogo texta i ih sodержanie. *Pro formu i sodержanie v yazike*. [Averbal forms of a written text and its contents. *About a form and content in language*]. Minsk, 1989. pp. 22—56. [in Russian].
11. Poymanova O. V. Semanticheskoye prostranstvo videoverbalnogo texta : avtoref. diss. ...kand. philol. nauk. [Semantic space of a videoverbal text : avtoref. thes. ...PhD]. Moscow, 1997. 26 p. [in Russian].
12. Sorokin Y. A., Tarasov E. F. Kreolisovannye texty i ih kommunikativnaya funktsiya. *Optimizatsiya rechevogo vozdeystviya*. [Creolized texts and their communicative function. *Optimization of a speech impact*]. Moscow, 1990. pp. 180—186. [in Russian].
13. Yakobson R. O. Yazik v otnoshenii k drugim sistemam kommunikatsii. *isbrannie raboty*. [Language in relation to the other systems of communication. *Selected issues*]. Moscow : Progress, 1985. pp. 306—330. [in Russian].
14. Zenkova A. J. Vizualnaya metafora v sotsialno-politicheskom diskurse : metodologicheskiiy aspekt. *Mnogoobrasie politicheskogo diskursa* [Visual methaphor in a social-political discourse : methodological aspect. *Variety of a political discourse*]. Ekaterinburg, 2004. pp. 39—54. [in Russian].